

Miestny úrad mestskej časti Bratislava-Petržalka

Materiál na rokovanie
Miestnej rady
dňa: 30. marca 2021

Materiál číslo: 28/2021

**Povolenie výnimky v rámci Zóny bez pesticídov pri odstraňovaní pňov prostredníctvom
injektáže**

Predkladateľ:
Mgr. Petra Vančová
prednostka

Materiál obsahuje:
1. Návrh uznesenia
2. Dôvodová správa

Zodpovedný:
PaedDr. Bc. Daniela Vašková Kasáková

Spracovateľ:
PaedDr. Bc. Daniela Vašková Kasáková
Vedúca oddelenia životného prostredia

Návrh uznesenia

Miestna rada mestskej časti Bratislava-Petržalka

odporúča Miestnemu zastupiteľstvu mestskej časti Bratislava-Petržalka

zrušiť

uznesenie č. 360 Miestneho zastupiteľstva mestskej časti Bratislava – Petržalka zo dňa 9.2.2021 a

s c h v á l i ť

návrh výnimky v rámci Zóny bez pesticídov pri odstraňovaní pňov prostredníctvom injektáže po dobu štyroch rokov.

Dôvodová správa

Miestne zastupiteľstvo mestskej časti Bratislava – Petržalka prijalo uznesenie č.136 o Zóne bez pesticídov, čím sa zapojila do procesu znižovania chemických zásahov pri údržbe zelene a komunikácií a dňa 13.8.2019 bola medzi Zónou bez pesticídov, o.z. (ďalej len „OZ“) a mestskou časťou Bratislava – Petržalka uzatvorená zmluva o používaní piktogramu Zóny bez pesticídov.

Na <https://www.petrzalka.sk/2019-09-17-zony-bez-pesticidov-aj-v-petrzalke/> je zverejnená mapa s vyznačenými zónami bez pesticídov v počte 12, ktoré so sebou susedia. Jedinou výnimkou sú miesta v častiach, ktoré spravuje mestská časť, kde rastie pagaštan konský, ktoré sú vyňaté zo zóny bez pesticídov.

Na území mestskej časti Bratislava – Petržalka sa nachádza množstvo invázných drevín, ktoré sú priebežne odstraňované. Na webovom sídle Štátnej ochrany prírody Slovenskej republiky (ďalej len „ŠOP SR“) sú zverejnené informácie o nepôvodných invázných a invázne sa správajúcich druhoch a taktiež informácia o spôsobe ich odstraňovania http://www.sopsr.sk/invazne-web/?page_id=15. Invázne druhy majú vlastnosti, ktoré vyžadujú celospoločenský systematický a koordinovaný postup ich odstraňovania a prevencie ich šírenia. Súčasne, invázne druhy majú veľmi málo prirodzených nepriateľov (predátorov, parazitov, chorôb), preto na ich odstránenie je potrebný cielený ľudský zásah. Rovnako je aj potrebné voliť také postupy v starostlivosti o životné prostredie, ktoré nepodporujú šírenie invázných druhov. Rýchly nástup nepôvodných druhov a postupné získanie ich dominantného postavenia v rastlinnom spoločenstve je významnou mierou umožnený narušovaním povrchu pôdy (disturbancia).

Na území Petržalky sa v termíne od 01.07.2020 do 09.03.2021 odstránilo spolu 83 invázných drevín druhu pajaseň žliazkatý (lat. *Ailanthus altissima*) a javorovec jaseňolistý (lat. *Negundo aceroides*). Okrem týchto invázných drevín sa vyrúbali aj dreviny, ktoré boli prevádzkovo-nebezpečné alebo boli v rámci správneho konania povolené na výrub.

Spôsoby odstraňovania invázných nepôvodných druhov rastlín vzbudzujúcich obavy Európskej únie a invázných nepôvodných druhov rastlín vzbudzujúcich obavy Slovenskej republiky sú uvedené v Prílohe č. 2 vyhlášky MŽP SR č. 450/2019 Z. z., ktorou sa ustanovujú podmienky a spôsoby odstraňovania invázných nepôvodných druhov (ďalej len „vyhláška“). Vyššie spomenuté invázne dreviny sú v zmysle vyhlášky odporúčané na odstránenie chemickým spôsobom (injekčná metóda). Pre *Ailanthus altissima* je odporúčaný iba chemický spôsob odstraňovania formou injekčnej metódy, pri ktorej sa aplikuje koncentrovaný herbicíd priamo do navŕtaných otvorov alebo zásekov do stonky alebo kmeňa stojaceho stromu, bez jeho likvidácie. Termín aplikácie je v čase vegetácie, kým sú rastliny olistené, za suchého počasia, kedy sa herbicíd po aplikácii rýchlo vstrebáva do dreva. Likvidované jedince sa odstraňujú až po úplnom odumretí, zvyčajne po dvoch rokoch od aplikácie, na predchádzanie koreňovej výmladnosti predčasným odstránením nadzemnej biomasy. Následne je nevyhnutné vykonať zásahy injekčnou metódou do koreňových výmladkov.

Každý vlastník alebo správca pozemku, teda aj každá obec je povinný za podmienok a spôsobom, ktorý predpisuje Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky vo vyhláške odstraňovať invázne dreviny uvedené v národnom zozname alebo v zozname Európskej únie, aby sa zamedzilo ich šíreniu.

ŠOP SR odporúča aplikovať herbicídne prípravky len dvoma spôsobmi: (a) priamym nanášaním (potieraním štetcom) na rezné plochy býľ (kmeňov) po výruboch alebo (b) priamou injektážou (vpichovaním) do býľ invázných rastlín. Takýto spôsob odstraňovania je efektívny pri drevinách a chemické prípravky sa tak nedostávajú do povrchových a podzemných vôd a nešíria sa do okolia, nakoľko zasahuje iba koreňový systém a zásobu semien.

Hlavné mesto Slovenskej republiky Bratislava si uplatnilo výnimku a chemickú injektáž vykonáva prostredníctvom spoločnosti Ing. Martin Mikulaj – CARNIHERBA do navŕtaných otvorov alebo zásekov na kmeni aplikáciou herbicídneho prípravku Finalsan, ktorý obsahuje kyselinu pelargónovú.

Oddelenie životného prostredia (ďalej len „OŽP“) nechce ísť cestou navŕtavania otvorov alebo zásekov do kmeňov živých stromov, ale chce použitím injektáže odstraňovať pne, ktoré zostali po inváznych alebo invázne sa správajúcich drevinách a drevinách, ktoré boli vyrúbané. Z tohto dôvodu v mesiacoch september 2020 až marec 2021 vykonalo pasportizáciu pňov. K termínu 09.03.2021 evidujeme spolu 147 pňov.

Výrubom inváznych drevín, najmä pajaseňa žliazkatého sa nekončí starostlivosť o „drevinu“, nakoľko jeho rýchly rast tvorí z pňov husté zárasty a vytláča pôvodnú vegetáciu. Má vysokú generatívnu a vegetatívnu reprodukčnú schopnosť (vysoká produkcia semien) a rýchly juvenilný rast, preto z pňov počas roka vyrastajú nové výhony, ktoré je potrebné počas celého roka minimálne 2x redukčne odstraňovať.

OŽP si stanovila cieľ odstrániť pne po inváznych drevinách ale aj pne po výrube drevín, nakoľko tieto miesta môže mestská časť využiť na výsadbu nových pôvodných druhov drevín.

Obce sú povinné viesť v zmysle § 48 ods. 3 písm. b) zákona č. 543/2002 Z. z. ochrany prírody a krajiny v znení neskorších predpisov pozemkov vhodných na náhradnú výsadbu vo svojom územnom obvode. Mestská časť Bratislava – Petržalka vzhľadom k vlastníckym vzťahom nedisponuje so všetkými pozemkami a tie pozemky, ktoré sú v jej vlastníctve alebo jej boli zverené sú často priestorovo obmedzené z dôvodu ochranných pásiem inžinierskych sietí alebo je daný priestor začlenený do projektového zámeru vyššieho charakteru.

Nakoľko patrí mestská časť do Zóny bez pesticídov, začalo OŽP úzku spoluprácu s OZ a rozhodli sa overiť účinnosť menej používaných metód - mechanickú (vylamovanie), chemickú (aplikácia kyseliny pelargónovej a octovej) a termickú (aplikácia horúcej vody a pary) na odstraňovanie rôznych druhov pňov.

„Keďže jednou z navrhnutých metód je aj aplikácia kyseliny pelargónovej a kyseliny octovej, ktoré sú všeobecne považované za environmentálne šetrnú chemickú ochranu respektíve prípravky, na zneškodňovanie rastlín, ale sú registrované ako herbicídne látky a ich aplikácia v zónach bez pesticídov by bola v rozpore s projektom Zóny bez pesticídov, na základe vyššie uvedeného (jedná sa o environmentálne šetrné a prírodné látky, aplikovať sa budú výlučne injektážou do pňov prioritne inváznych drevín a výsledky výskumu môžu pomôcť mestám, ktoré na tento účel stále využívajú glyfosát a nemajú zóny bez pesticídov, nahradiť ho týmito, pre prírodu šetrnejšími účinnými látkami), sme sa rozhodli, po dobu výskumu (4 roky), udeliť výnimku pre spomínanú aplikáciu v Petržalke,“ hovorí Mgr. Ivan Il'ko, predseda Zóny bez pesticídov o.z.

Tieto postupy budú konzultované a realizované v spolupráci so Slovenskou poľnohospodárskou univerzitou v Nitre a Pedagogickou fakultou Trnavskej univerzity v Trnave. Takto získané údaje budú súčasťou výskumu, ktorého výstupom bude rozdelenie metód do troch skupín na základe účinnosti, finančnej náročnosti a environmentálnych dopadov. Nakoľko výskum je naviazaný na vegetačné obdobie a momentálna pandemická situácia prináša rôzne obmedzenia, predpokladáme trvanie výskumu v rozsahu štyroch rokov. Výsledky výskumu môžu pomôcť samosprávam efektívne a environmentálne šetrne zneškodňovať invázne dreviny na Slovensku a budú detailne prezentované vo vedeckom periodiku. Mestská časť Bratislava – Petržalka bude prvá na území Slovenska, ktorá realizuje daný výskum, nakoľko podobné výskumy sa realizujú alebo realizovali len v zahraničí.

OŽP plánuje aplikovať kyselinu pelargónovú, ktorého vpich/zásek stojí 0,240 € s DPH (vpichy sa robia každých 20 cm po obvode pňa) do pňa. Rozpad pňa pri aplikácii počas jarného obdobia zabezpečí priestor na výsadbu drevín v jesennom období totožného roka.

Chemická injektáž pňov v mestskej časti Bratislava - Petržalka bude realizovaná iba odborne spôsobilou osobou.